

Secundus phisicorum.

Deinde dicitur q̄ actio pro formali nō est in passo.
¶ Ad quartum respōdetur supponēdo q̄ finis potest dupliciter considerari. Pr̄mo secundum esse qd̄ habet in intentione mouentis. Alio modo secundū esse quod habet extra animam et in executione operis et istud aliquando nullum est vt cum sortes facit domum propter filium quem sperat habere tamen non habebit. Tunc dicitur q̄ finis mouet methaphorice vt ad extra vel etiam vt est in intellectu quia h̄m multos nec intellectus nec obiectū mouēt effectiue volūtate. Sc̄cōtra vt habetur ex *S. T.* xij. q. ix. ar. j. vnde quidam dicunt q̄ finis mouet voluntatem per modum attractionis: quia trahit ad se voluntatem agentis et sic mouere est mouere methaphorice. Hanc tamen motionem quidam vocāt realem: quia dicunt predictum motum esse realem: quia causalitas est relatio realis et propter effectus realem sed hoc videtur esse disputatio ad nomen. Deinde dicitur q̄ licet finis non sit ad extra tamen est in intentione.

¶ Ad quintum due sunt opiniones dicit enim de gannaco q̄ finis secundum esse q̄ habet in intentione mouet effectiue quia cognitio sanitatis secundū etiā multos noiales q̄ etiā ponūt obiectū esse cām efficiētē actus: efficit desideriu eius: ideo dicit q̄ finis secundum esse qd̄ habet ad extra est causa finalis quia habito fine cessat motus: sed habito fine secundum esse quod habet extra animam cessat motus ergo vt sic est causa finalis. Item dicim⁹ aliquid quem frustrari suo fine quādo nō habet hoc quod intendit ad extra. Sed ad hoc dicūt alij q̄ finis vt est in intentione mouet efficientem methaphorice quia non mouet ipsum phisice transmutando ipsuz nec mouet ipsum effectiue. Secundo dicitur q̄ aliud est loqui de fine et de causa finali q̄ res pprie habet rationem finis vt est in executione et rationem cause finalis vt est in intentione. Et ideo dicitur q̄ habito fine cessat motus sed nō habita causa finali eo modo quo est causa precise sed oportet q̄ habeatur ad extra. Et hoc modo etiā diceretur quis frustrari suo fine. Dicunt ergo alij q̄ fini conuenit esse causam vt est in intentione. xij. q. i. ar. j. ad primū vbi d̄ q̄ finis et si sit postremus in executione est tamē primus in intentione agentis et hoc modo habet rationem cause. s. vt est in intellectu. *S. T.* de veri. q. xxij. ar. xij. et intentio est h̄c act⁹ mētis. i. th. q. xxi. ar. iij. ad quintū. Et tunc dicitur q̄ omnis causa realiter est non quidem in se sed aliquando in anima ratione speciei vel amoris non q̄ ipsa cognitio vel amor sit causa finalis imo res ipsa non conueniret: tamen si bi esse causam respectu volūtatis nisi esset cognita ita q̄ esse cognitum et amatum est motus sine quo nō ipsius cause finalis. Et per hec patet ad illa argumenta quibus posset dici. Causa est ad cui⁹ esse sequitur aliud sed ad esse finis nichil sequitur cum sit vltimum. Item phisica est sciētia realis ergo nō considerat finem vt est in anima sed vt est ad extra ergo vt sic habet rationem cause iam dictum est q̄ motus ipsius finis potest dici realis et si non sit motus phisicalis sicut illuminare est realiter causare. et tamen non fit per motum phisicalem vnde arguitur contra henricum impossibile est q̄ aliquid inq̄rum ē effectus habeat causalitatem sed finis vt est extra est effectus ergo non est causa. Item finis vt est ad extra non precedit causalitatem agentis ergo vt sic non est causa finalis. Sed contra opinionē alteram arguitur quia sequeretur q̄ finis non esset

causa causarum quod est cōtra philosophum in presenti textu quia omnes cause agūt propter causam finalem que habet rationem boni veri vel apparentis prima parte. q. v. ar. iij. probatur sequela quia finis non mouet nisi vt est in intentione ergo prius producit illa intentio quam sit causa finalis: sed illa intentio fit effectiue a voluntate ergo aliquid fit effectiue ante causam finalem. Si enim illa intentio haberet causam finalem oporteret q̄ ante illam intentionem esset alia intentio quia nihil est causa finalis nisi vt est in intentione. Item deus est causa finalis primi actus voluntatis quo eum diligim⁹: et tamen non est in intentione ante primum actum voluntatis nec est amatus nec desideratus: ergo finis non mouet amatus et desideratus. Quidam dicūt q̄ finis mouet voluntatem in genere cause efficientis: vnde non est causa finalis amoris sed eius q̄ sit ab agente. Contra non est ergo non efficit vnde male dicitur q̄ semper obiectū est causa efficiēs et ex hoc videtur q̄ fini non conuenit realis actio: quia in eo quod non est nulla est realitas. Forte dicūt q̄ est cognitus et hoc sufficit. Contra cognitio illa fit ab intellectu effectiue: ergo ante eam prius natura est aliqua causa finalis: vt patet. xij. q. j. ar. vj. sed ante primam cognitionem non est finis in cognitione igitur. Item si finis moueret finalizando ex hoc q̄ est amatus et desideratus sequeretur quod amor finis esset causa finalis. Aliorum actuum circa media quod est falsum: quia videtur esse causa efficiēs vel idem actus. Item secundum. *S. T.* primus actus voluntatis precedit intentionem: et tamen est a voluntate effectiue ergo causalitas cause efficientis precedit causalitatem cause finalis. Item sequeretur q̄ deus esset causa peccati vt quādo quis furatur ad dandum elemosinam propter deum deus est finis istius actus. Dicendum ad omnia ista q̄ in agentibus voluntarijs omnem causalitatem efficientem circa media precedit causalitas cause finalis sed loquendo de mathematicis vel actibus quos producit primo intellectus circa finem vltimum nō oportet q̄ in ipsomet precedet causalitas cause finalis. Ad aliud dicitur q̄ deus non est causa etiam finalis mali ex parte ipsius actus quicquid sit ex parte operantis. Et si dicatur obiectum est causa efficiens actus voluntatis sed finis est obiectum actus interioris: ergo causa finalis erit causa efficiens quod est falsum licet aliquando finis et forma coincidant. Negatur prima propositio.

¶ Ad sextum patet ex dictis. Ad aliud dicitur q̄ diapason dicit duo scilicet proportionem et numerum et binarium in quo fundatur cuius forma est numerus: quia quodlibet superius est forma inferioris. Ad aliud negatur consequentia quia non oportet q̄ causa cause sit causa causati quādo mutatur genus cause.

¶ Ad septimum videtur probabile q̄ aliqui defectus habeāt causam per se quia philosophus dicit i. post. q̄ interfectus interijt p̄ se interfectioe mala tñ pene videntur esse solum per accidens ad eo. j. q. xlii. ar. ij. Ad aliud dicit *San. T.* ibidem ar. iij. ad quintū q̄ impossibile est fieri reductionē ad aliquid quod sit per se causa mali. Notandū tamē q̄ malū non est intentū a natura vnde si ex virtute defectiua sepius generaret monstra hoc non est a casu nec tamen est intentum. *San. T.* lib. iij. contra gentiles c. f. vide ibidē quomodo mala culpe sunt etiā voluntaria et nō a casu tñ non sunt intentā: dico tamē q̄